

ES sanglaudos politika po 2027 m.

2021-2027 m. Stebėsenos komitetas
2023 m. kovo 2 d.

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

Finansuoja
Europos Sąjunga

ŽINGSNIAI LINK SP PO2027 M.

Finansuoja
Europos Sąjunga

2022

Startas

- 8-oji Sanglaudos ataskaita - analizuoja teritorinius skirtumus ir COVID poveikį šalims, Tarybos išvados
- 2021-2027 m. Programų įgyvendinimo pradžia

2023

Diskusijos atskirose grupėse

- 1-asis Sanglaudos politikos ir RRF vertinimas
- HLRG diskusijų pradžia
- Paskutiniai 2014-2020 m. programų išlaidų metai

2024

Vertinimai, diskusijų išvados, bendri formatai

- 2014-2020 ex-post vertinimas ir 2021-2027 mid-term peržiūra
- SP vizija po 2027 pagal HLRG pasiūlymus ir 9-oji Sanglaudos ataskaita

2025

Reglamentų pasiūlymai

- 2021-2027 SP programų tarpinės peržiūros rezultatai
- EK paskelbia DFP ir SP reglamentų pasiūlymus

2026

Derybos

2027

Reglamentų tvirtinimas

8-oji SANGLAUDOS ATASKAITA

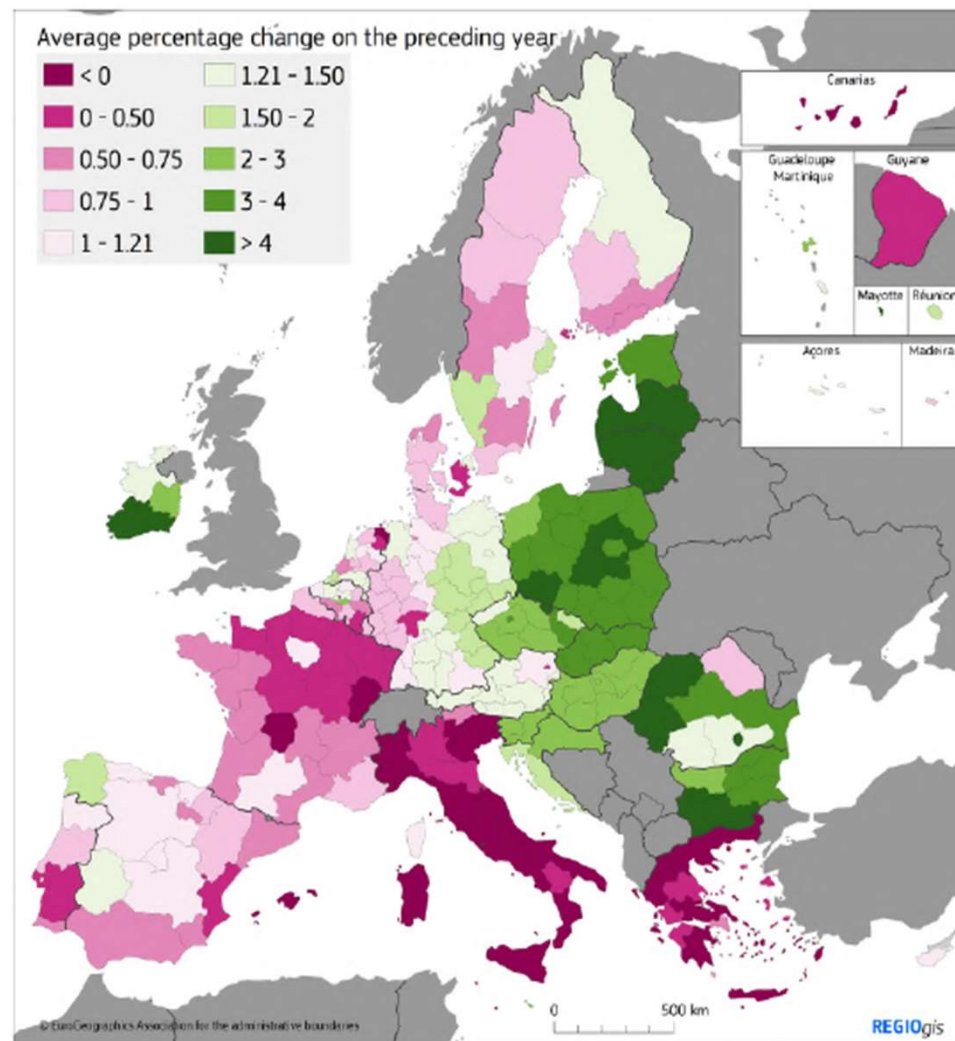
Sanglauda ES vyksta, o pagrindinis to variklis – Sanglaudos politika!

Nuo 2001 m. mažiau išsivystę **rytiniai** ES regionai veja likusius ES regionus (*mažėja BVP/1 gyv. skirtumai ir augimas 1,2 % didesnis nei ES vidurkis*)

Sostinių-metropolinių regionų ekonominiai rodikliai geresni nei kitų regionų → **Sostinės „spinduliuoja“ naudą** aplinkinėms teritorijoms?

Regionams augant gali **sumažėti žemų sąnaudų lemiamas jų pranašumas** ir sumažės investicijų į infrastruktūrą grąža

CEF ir BŽŪP irgi prisideda prie sanglaudos

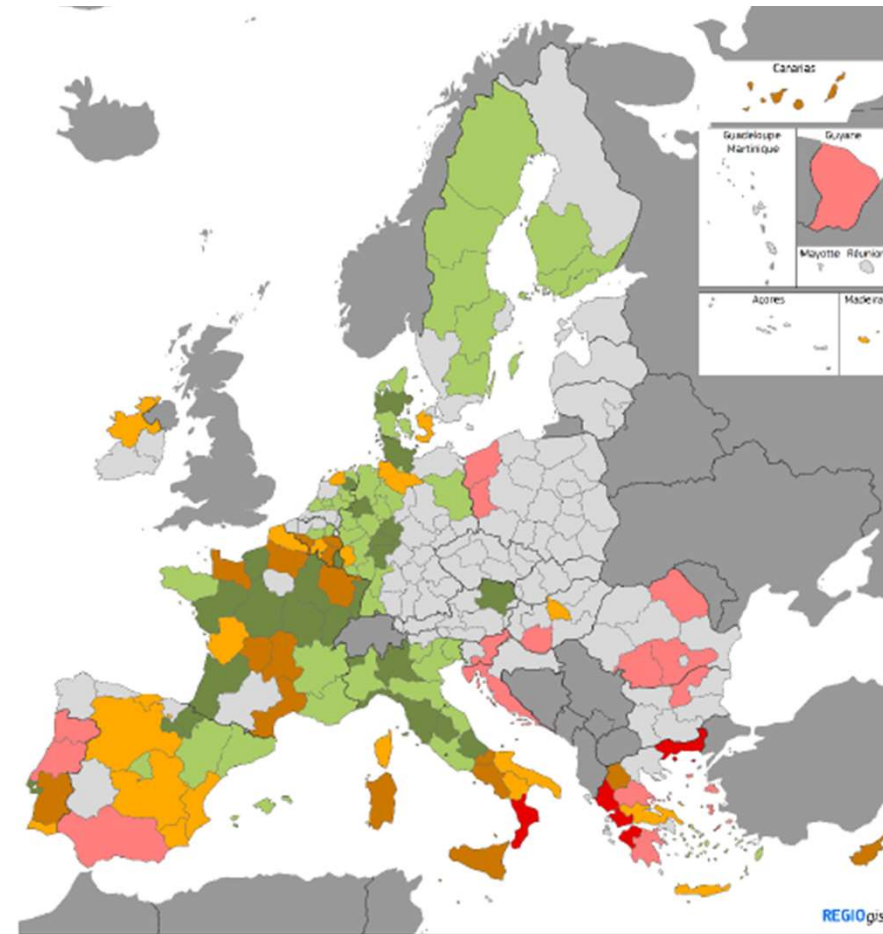

Growth of GDP per head, 2001-2019

8-OJI SANGLAUDOS ATASKAITA

Dalis vidutinių pajamų ir mažiau išsivysčiusių regionų, ypač **pietinėje ES dalyje**, jau atsidūrė **vystymosi spąstuose**

- Ar BVP geras rodiklis Š. ir V. Europai?
- „**Istrigimas**“ = žemesni išsilavinimo pasiekimai + mažesnės MTEP išlaidos + prastesnės kokybės valdysena + mažesnis pramonės sektorius
- Siekiant ilgalaikio augimo ir „išlipimo“ – **viešasis sektorius, darbo jėgos įgūdžiai ir inovacijos + „iš apačios“ pagal poreikius**

Stringa

Sustojo

Number of years in a development trap during 2001-2019 by level of GDP per head in 2000

GDP/head (index EU-27=100) vs. years

< 75%, 10-14 years 75 - 100%, 10-14 years > 100%, 10-14 years

< 75%, 15-19 years 75 - 100%, 15-19 years > 100%, 15-19 years

less than 10 years in a development trap

Auga

TARYBOS IŠVADOS DĖL SP VAIDMENS (2022/11)

SP – **visiems regionams**, tačiau tai nedaro įtakos deryboms dėl ateities DFP;

COM skatinama:

- įvertinti rezultatais grįstą įgyvendinimo būdą ir diegti jį naujuose SP teisiniuose pasiūlymuose;
- toliau paprastinti SP įgyvendinimo taisykles, harmonizuoti taisykles tarp programų, siekiančių tų pačių tikslų;
- užtikrinti tęstinumą ir teisinį tikrumą nekeliant administracinės naštos;
- naudoti pasiteisinusias praktikas, nekurti naujų instrumentų neįvertinus jau veikiančių;
- vertinti regionų specifines situacijas (įskaitant regionus, patekusius į vystymosi spąstus, regionus, esančius prie išorės sienų bei nutolusius regionus);

Greta **žalinimo ir skaitmeninimo** pabrėžiamos **neigiamos demografinės tendencijos**, protų nutekėjimas.

AUKŠTO LYGIO REFLEKSIJOS GRUPĖ

- **Tikslas** – pateikti pasiūlymus dėl SP ateities.
- **PIRM** Andres Rodriguez-Pose (LSE profesorius) + **17 narių** (specialistai, akademikai, (ex)politikai, socialiniai-ekonominiai partneriai, visuomeninių organizacijų atstovai).
- **9 teminės diskusijos:**
 - SP vaidmens peržiūra atsižvelgiant į ES integracijos uždavinius ir ES augimo modelio kūrimą (sausis)
 - Regionų atsparumo kylantiems iššūkiams didinimas (kovas)
 - SP lankstumas įvairiems regionų vystymosi poreikiams tenkinti (balandis)
 - Vietos iniciatyva grindžiamos politikos ir vystymosi strategijų vaidmuo (gegužė)
 - Teritorinio bendradarbiavimo stiprinimas ir Europos integracijos uždavinių sprendimas (liepa)
 - Finansinė parama reformoms įgyvendinant Europos semestrą ir užtikrinant sinergiją su kitomis ES politikomis (rugsėjis)
 - SP veiksmingumo didinimas taikant atnaujintus sąlygų mechanizmus (spalis)
 - Įgyvendinimo būdo ir (arba) mechanikos persvarstymas atsižvelgiant į prioritetus (lapkritis)
 - SP pajėgumų reaguoti į staigius sukrėtimus ir krizes stiprinimas (gruodis)

HLRG 1-ASIS SUSITIKIMAS

SP vaidmuo atsižvelgiant į ES integracijos uždavinius ir ES augimo modelio kūrimą

Diskusijos:

- **M. Storper (LSE/UCLA)** – „CP should use socially inclusive PCI growth in all regions as an operational guideline for policy design and policy monitoring and evaluation... Innovation-driven, labor-augmenting employment growth is the main way... Convergence is not the goal, growth is.“
- **Nadim Ahmad (OECD)** – „Inequalities between OECD countries have declined but not within-countries... in the short term there are trade-offs between GDP per capita growth and cohesion; but a focus on cohesion provides scope for a longer-term view.. Focus on the structural reforms; unlock investment opportunities of local governments; invest in innovation and skills... as well as in sub-national government capacities“.
- **EESC** - CP should be a policy for all regions, tailored to local needs, modern and dynamic.

Išvados: SP turi keistis, tačiau ji turi būti skirta visiems, o ne išskirtiniams regionams. Žalioji ir skaitmeninė pertvarka turi prisidėti prie regionų augimo ir vice versa. Svarbu investuoti į įgūdžius, darbo vietas kuriančias inovacijas, mobilizuoti talentus, įtraukti daugiau suinteresuotų grupių, palaikyti daugiapakopio valdymo sistemą.

RRF IR SP Palyginimas (EAR)

- Lyginama **teisinė sąranga**.
- **Praktiškai tokie patys prioritetai**, tačiau pateikiami skirtingai
- **Skirtumai** – lėšų šaltinis ir paskirstymo raktas, tinkamumo laikotarpis, valdymo būdas, programavimas (principai, dokumentų skaičius, derinimas), mokėjimai (už rezultatus vs. išlaidų kompensavimas, avansavimas, kofinansavimas), stebėseną, finansinių interesų apsauga ir kt.
- **Reformas vs. investicijos**
- RRF skirtas iš esmės nacionalinei politikai vykdyti, regionai neįtraukti.
- RRF rodikliai sulaukia kritikos dėl orientacijos ne į rezultatą, bet į input/output.
- SP lėta, o naujas laikotarpis dar labiau vėluoja.
- **Nevertintas instrumentų lankstumas, administracinė našta**

POST2027 SP DILEMOS

- SP **sektoriniai tikslai vs.** „originali“ koncentracija į **teritorinių skirtumų** mažinimą.
- SP orientacija siekti **ilgalaikių tikslų vs. greito atsako** reikalaujančių trumpalaikių poreikių tenkinimas atliepiant krizių sukeltus iššūkius
- SP **santykis su nacionalinėmis reformomis ir vietos iniciatyvų įgalinimu**
- SP **santykis su kitais ES finansiniais instrumentais:** RRF, REPowerEU, Socialiniu klimato fondu, HE, CEF, žemės ūkio politika ir kt.
- SP gebėjimas **atliepti megatendencijas** (ir jų sukeltus iššūkius):
 - Globalizacija
 - Skaitmeninimas
 - Klimato kaita
 - Demografiniai pokyčiai

SANGLAUDOS POLITIKOS ATEITIES SCENARIJAI

J.Bachler, 2021 spalio

Finansuoja
Europos Sąjunga

Status Quo

Teritorinė sanglauda, prisidedanti prie ES semestro

Toks pats biudžetas

Daugiapakopis pasidalintas valdymas

Atsiskaitymas pagal išlaidas

Mažai lankstumo ir supaprastinimų

Teritorinė sanglauda

Teritorinė sanglauda, įgyvendinanti ES semestrą ir teritorinę darbotvarkę 2030

Padidintas biudžetas

Daugiapakopis pasidalintas valdymas

Atsiskaitymas pagal išlaidas

Rizikų valdymu grįstas proporcingas lankstumas

Nacionalinė Sanglauda ir reformos

Nacionaliniai sanglaudos tikslai, ES semestro įgyvendinimas

Sumažintas biudžetas, paskolos

ES tiesioginio valdymo mechanizmas, ribotas regionų vaidmuo

Atsiskaitymas už rezultatus

Daugiau lankstumo

Devaluotas koordinavimo modelis

Nacionalinė ir šalies vidaus sanglauda, susieta su ES semestru

Nereikšmingas biudžetas, daugiausiai nacionalinis (ES prisideda tik prie teritorinio bendradarbiavimo)

Nacionaliniai planai, nacionalinis įgyvendinimo mechanizmas

SANGLAUDOS POLITIKOS ATEITIES SCENARIJAI

F.Molica, E.L. Fontas, 2022 spalio

Finansuoja
Europos Sąjunga

Sanglaudos politika – ES širdis

Padidintas biudžetas
Finansuojami visi regionai
Tradicinis atsiskaitymo būdas arba pagal rezultatus
Lankstumai ir supaprastinimai

Inovatyvi Sanglaudos politika

Toks pats/trupučių padidintas biudžetas
Visi regionai + atnaujinta lėšų skirstymo formulė
Atsiskaitymas už rezultatus
Vienas teritorinis fondas vietoj 3-jų

Status Quo

Toks pats biudžetas
3 regionų kategorijos
Atsiskaitymas pagal išlaidas
3 pagrindiniai fondai

Blunkanti Sanglaudos politika

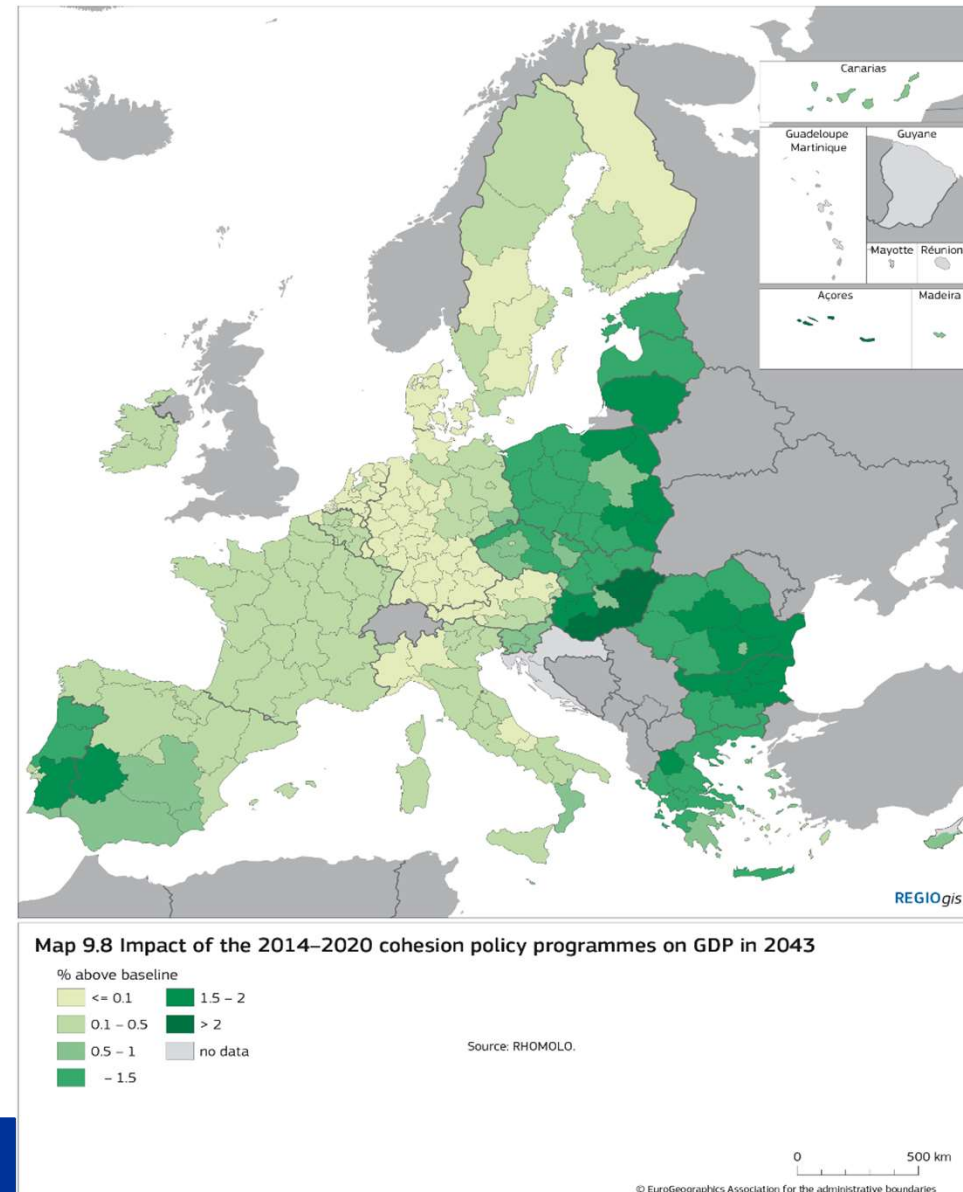
Sumažintas biudžetas
Tik mažiau išsivystę regionai
Atsiskaitymas už rezultatus
Regionai kaip tarpinės institucijos

Sanglaudos politikos pabaiga

Nereikšmingas biudžetas
Vienas nacionalinis planas/ES prioritetai
Nėra reikalavimo įtraukti regionus
Atsiskaitymas už rezultatus
Vienas fondas

LIETUVA 2027

- SP – 1/2 LT viešųjų investicijų
- NPP2030 – ar turime naują vidutinės trukmės strategiją?
- Du skirtingi NUTS2 regionai, dar daugiau skirtumų NUTS3 lygiu;
- Vis dar ryškus ankstesnių laikotarpių poveikis BVP augimui, bet galimai būsime virš 90 proc. BVP/1 gyv.
- Vystymosi spąstai?
- 2021-2027 m. investicijų greitis

DISKUSIJOS LIETUVOJE DĖL SANGLAUDOS PO 2027 M.

2023

Informacijos analizė ir LT pozicijos projektas

- HLRG, ES institucijų rengiamų dokumentų, kitų VN ryškėjančių pozicijų analizė
- Statistikos prognozė
- Ekspertinės diskusijos

2024

Diskusijos ir LT pozicijos finalizavimas

- Diskusijos dėl SP ateities įtraukiant institucijas, socialinius partnerius, regionų atstovus, akademinę bendruomenę.

2025-2027

Pozicijos atstovavimas derybose dėl reglamentų

Kuriame Lietuvos ateitį!

Prenumeruokite naujienlaiškį ir sužinokite visas naujienas pirmieji!

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

Finansuoja
Europos Sąjunga